

ALT FOR NORGE

ORGAN FOR DEN NASJONALE FRONT

Nr. 1

Januar—Februar

1945

NAZI-TYSKLANDS KRIGSPOTENSIAL OG DEN SJETTE KOLONNE I NORGE?

Av ingeniør A. Nordmann.

I.

Nazi-Tyskland okkuperte Norge — hvorfor? Merkelig nok har dette enkle spørsmål ennå ikke fått fyllestgjørende svar. Det nazistiske svar at tyskerne kom for å beskytte landet mot et forberedt engelsk angrep har aldri noe fornuftig menneske tatt alvorlig. Mer plausibelt er svaret at Wehrmacht ville sikre seg den norske kyst som utfallsport mot England, altså som basis for fly og ubåter, kanskje endog for en invasjonsslåte. Men hvis dette var tyskernes avgjørende motiv, søker man forgjeves en forklaring på to viktige kjennsgjerninger. *For det første:* Hvorfor besatte tyskerne hele Norge? (Sverige tilbød på et for de tyske tropper kritisk tidspunkt å overta forvaltningen av Nord-Norge — men omtrent samtidig evakuerte de allierte tropper fra Narvik, og det kom aldri noe tysk svar på det svenske forslag.) *For det annet:* Hvorfor trakk ikke tyskerne besettestroppene tilbake fra Norge etter at Wehrmacht hadde nådd fram til havet i Holland, Belgia og Frankrike? Norge var jo dermed blitt ganske overflødig som baseområde; etter Dunkerque var det heller ikke lenger noen fornuftig mening i snakket om at Tyskland måtte trygge sin «nordlige flanke», og Wehrmachts prestisje var så enorm at den ikke lenger kunne svekkes av en frivillig evakuering av norsk territorium, helt eller delvis.

En langvarig okkupasjon av et fattig land med stor geografisk utstrekning er militært og økonomisk, en så dyr historie at den brutaleste utplyndring av land og folk ikke kan dekke mer enn en brøkdel av omkostningene. Når Wehrmacht og Gestapo ikke desto mindre, og etter at alle reelle eller foregivne militære hensyn var bortfalt, fortsatt holdt Norge besatt med opp til 300 000 mann, må dette være begrunnet i ganske bestemte og konkrete kalkyler.

Den autoritære, tysk-nazistiske begrunnelse som i Norge og overalt ellers har vunnet mest tiltro, er forsikringen om at nazistene ville innlemme Norge i det «germanske fellesskap» og gjøre landet til en del — en kostelig del — av sitt åndelige, ariske «livsrom»; Hitler nærer likesom Wilhelm II. et skremmende svermeri for Norge. Men hvis dette hadde vært tyskernes hovedmotiv, ville de helt fra første stund av ha oppført seg annerledes enn de gjorde, hvilket vi i det følgende skal forsøke å vise.

Av nazistenes forskjellige og delvis innbyrdes uforenlige begrunnelser for

overfallet på Norge og den fortsatte okkupasjon av hele landet, blir som vi ser, noen godtatt, andre forkastet. Man glemmer at nazistene aldri — *prinsipielt aldri* — roper sin innerste beveggrunn til en voldshandling. Det siste ti-års europeiske historie utgjør en sammenhengende kjede bevis for denne sats. Når Hitler sier at dette gjør vi av den eller den grunn, så er ingenting sikkert unntatt ett: at dette *ikke* er grunnen.

Men hva er så i dette tilfelle grunnen? Et raskt tilbakeblikk på det hele tiden labile forhold mellom okkupasjonsmakten og quislingene samt begges forhold til hjemmefronten kan kanskje lede oss på rett spor.

II.

Under selve overfallet hadde tyskerne stor nytte av sin femte kolonne som gjennom år i forvegen var trimmet for sin egenartede misjon. Til takk for hjelpen fikk da også den norske major som ikke lenger har noe egenavn, tyskernes tillatelse til å utrope seg til regjeringssjef. Men allerede før den militære motstand var brutt, kvittet tyskerne seg med sine norske agenter. De hadde gjort det arbeid de var betalt for, nå var de nærmest til besvær; ingen kunne lenger tvile på at deres formaninger til nordmenn om å vise takknemlighet for okkupasjonsmaktens storsinn virket mot sin hensikt. Hjelp- og vennspropagandaens fiasko var allerede fyndig fastslått i det nye norske ordtaket: «Når hjelpen er størst, er nøden nærmest.»

I okkupasjonens første periode arbeidet tyskerne ut fra den forutsetning at krigen ville bli kortvarig. Helt konsekvent beskjefte de seg derfor fortrinnsvis med rent praktiske problemer, militære og forsyningstekniske. De ofret ingen ellers anvendelige krefter på omvendelse av sine «nordiske» frender til den nazistiske frelsningslære. Seiren var sikker, og i et tusenårsrike har man tiden for seg: evangeliet kunne vente.

Men utover høsten 1940 ble det klart for alle at krigen ville trekke i langdrag. Da fikk tyskerne på ny bruk for sin femte kolonne i Norge. Under en langvarig okkupasjon måtte jo territoriet på sett og vis forvaltes. Man trengte da folk som talte landets språk og var fortrolig med de lokale forhold, innfødte. Hvem? *De villige*: stymperne og undermålere, inkompetente og — endog i tyskernes øyne — foraktelige men de eneste. Men for at arbeidet skulle gå med liv og lyst, var det nødvendig å stimulere disse mindreverdige selvfølelse. Man måtte tildele dem en «ideell» og tilsynelatende selvstendig oppgave som kunne gi dem en illusjon om at de gjorde en egen framtidssvanger innsats og ikke bare var okkupantens lakeier.

Denne oppgave som quislingene inntil nylig, da krigskonjunktoren ble engstende, nidkjært viet seg til, besto vesentlig i å drive propaganda for Norges redning gjennom glad oppslutning på den nazistiske front, samt å utstede og søke gjennomført forordninger med sikte på befolkningens nazifisering. Det viste seg snart at dette ideelle verv kunne skjøttes jevnside med en virksomhet som både var innbringende og høyst tilfredsstillende for tendenser, hvis utslag tidligere medførte langvarig fengselstraff.

Hvis nordmennenes omvendelse hadde ligget okkupasjonsmakten sterkt på hjertet, ville de neppe betrodd denne misjon til landets mest kompromitterte krapyl. Nå fikk forræderne, bunnfallet, den besynderlige dobbeltfunksjon som politisk politi og frelsningsprofeter. Ved denne uhorste provokasjon skapte eller frammanter tyskerne den egentlige sammenhengende

og omfattende norske hjemmefront. Og helt logisk har da også hjemmefrontens kamp i første rekke gått ut på å motarbeide og sabotere alle tiltak fra nazistenes og quislingenes side som hadde til hensikt å ensrette befolkningen på «nyordnings»-linjen.

Selvsagt visste tyskerne hva de gjorde da de ga hjemmefronten dette tidlige startsignal. De hadde tilstrekkelig erfaring for at linjen «sich systematisch beliebt zu machen» ikke førte fram og mente vel at de på dette tidspunkt ikke lenger hadde noe å tape. Men den folkeforbitrelse som Quislings første opphøyelse utløste, må på den annen side ha overbevist dem om at intet kunne være mer egnet til å aktivisere nordmennene enn en gjentagelse av eksperimentet. Når okkupanten ikke desto mindre på ny — og denne gangen for godt — ga sin femte kolonne i oppdrag å trakassere befolkningen, da spør man først: Var disse gesellers tjenester så verdifulle for tyskerne at de oppveide den skade en aktivisering av befolkningen, en sammensveiset hjemmefront, uunngåelig måtte påføre dem? *Dernest* spør man kanskje: Kan det når alt kommer til alt tenkes at selve hjemmefronten, ved siden av de ulemper den voldte tyskerne, indirekte også var dem til en viss nytte — at hjemmefronten hadde sin på forhånd beregnede funksjon i den nazistiske KRIEGSPLANWIRTSCHAFT? Det kan meget vel tenkes.

Hjemmefronten har vist seg å være ukuelig. Hundrer er drept og myrdet. Tusener er blitt fengslet, torturert, deportert. Sagesløse gisler er henrettet. For hvert overgrep, hver voldshandling, hvert mord, ble hjemmefronten bare sterkere og sikrere i sin sak. — Heller enn å bøye seg for ordren om å drive nazistisk forkynnelse i skolen lot lærerne seg stuve sammen i lasterommene på båter som midt på vinteren transporterte dem til arbeidsleirene i Finnmark. Den samme faste holdning har utmerket nesten alle som kom i faresonen. Uvissheten om egen og angsten for pårørendes skjebne, trusler og løfter, tap av stilling, hjem, sparemidler — intet kunne skremme eller friste denne anonyme hær til å svike sin overbevisning, forråde sin samvittighet eller vakle i sin tro på framtiden, folkets framtid.

Denne uanfektelige forvissning, denne hardnakkede fasthet gjennom katastrofens forbitrede år hadde stor *internasjonal* betydning: Hjemmefronten gjorde Norge til et av de land som i den mest kritiske tiden, da alle svadere ledd i det europeiske demokratis kjede myknet eller brast, bidro til å holde motet oppe blant Nazi-Tysklands ofre og fiender. Og for *nordmennene selv* er kampen på hjemmefronten — i dag og gjennom slektsledd framover — av uberegnelig nasjonal og moralsk verdi, et indre aktivum uten like. Men ingen er vel naiv nok til å tro at dette store norske overskudd inngår med et tilsvarende underskudd i de tyske regnskaper?

- - - - -

Nazi-Tyskland kan ha mange interesser å vareta. Men alle tenkelige formål og hensikter må vel være underordnet det *primære* hensyn til krigføringens effektivitet — selvsagt, for med krigens utfall står eller faller alt annet. Og for den tyske krigføring spiller den del av motstandsbevegelsen som vesentlig ligger på den ideologiske front en forsvinnende liten rolle. Wehrmacht og dermed nazi-regimets altoverveiende interesse i Norge er den *krigsviktige norske industri*. Og denne industris leveranser gir i den tyske bokførselen et overskudd som ikke alene tusenfoldig oppveier det bryderi hjemmefronten kan volde, men også med mange hundre prosents renter

betaler det tilsynelatende spill av krefter som beskyttelsestroppene og det tyske politi i Norge representerer.

Innses man dette, har man derved også svaret på vårt første spørsmål. Tyskernes motiv til å okkupere *hele* Norge og til å *oppretholde* okkupasjonen etter at alle underordnede beveggrunner var bortfalt — det var og er å sikre seg fullstendig rådighet over den krigsviktige industri i Norge og uhindret tilførsel av dens produkter.

III.

En rask oversikt over de vareslag og varemengder Tyskland henter i Norge, kan være tjenlig som vegledning for den som framdeles måtte tvile på at dette er sakens sanne sammenheng. Norge er en større leverandør av krigsviktige råvarer og halvfabrikata enn Sverige — rent bortsett fra at varene fra Norge leveres mot sedler som tyskerne lar trykke i Norges Bank og som i arbeidsomkostninger kommer på ca. 13 øre pr. 1000,— kroner. (Besettelsen av Norge sikret jo dessuten den viktige utskipningskanal for svensk jernmalm over Narvik.) En del meget store krigsviktige bedrifter i Norge arbeider med tysk kapital (vesentlig stjålet i Frankrike) og under tysk ledelse. Det gjelder f. eks. Norsk Hydro, Norsk Nitrid, Zinkkompaniet og enkelte gruveselskaper. Skjønt også disse bedrifter holdes i gang av norske arbeidere, bortser vi her fra dem.

Den rent norske industri — i første rekke elektrometallurgiske bedrifter og gruveindustrien — leverer til Tysklands krigsforbruk pr. år:

20.—25.000 tonn *kobber* og ca. 200.000 tonn *svovl* fra Sulitjelma, Odda og Orkla og Foldal. De norske leveranser av *svovl* er nå Tysklands eneste utenrikske tilgang på dette viktige råstoff. Ca. 150.000 tonn *ferrolegeringer* (ferrosilicium, ferrokrom) fra Sauda, Odda, Fiskå og Porsgrunn. Ca. 30.000 tonn *aluminium* fra Høyanger, Eydehavn og Vigeland. Et vitnesbyrd om den vekt tyskerne tillegger denne eksport er den kjensgjerning at de til Norge sender egne råvarer som er nødvendige for produksjonen av aluminium. *Dynamitt* og *trotyl* fra Norsk Sprengstoffindustri, Engene og Gullaug Fabrikker. Disse bedrifter forsyner tyskerne med hva de trenger til sine befestningsanlegg i Norge, ammunisjon etc. En meget vesentlig del av Tysklands krigsbehov for *molybdén* og *vanadium*, som dekkes av Knabengruvene (svensk kapital) og Christiania Spigerverk. Normalt har Norge svart for 75 % av Tysklands behov for molybdén. *Jernprodukter* til okkupasjons hæren, likeledes fra Christiania Spigerverk. Og *meget annet* fra mange andre større og mindre verk under norsk driftsledelse med norsk styre og norske aksjonærer. Og dog får man et halvt dekkende bilde av den norske eksports betydning for Tyskland hvis man ikke tar i betraktning at de nevnte og mange andre leveranser ikke bare er ren materialeksport, men også innebærer en eksport av elektrisk kraft som for den tyske industri er et mangelproblem. Bedrifter som Askim (*gummivarer*), Norsk Sprengstoff, Elektrokjemisk m. fl. leverer de produkter som setter den mer utpregede eksportindustri i stand til å holde det gående. Fiskå (elektrokjemisk) leverer f. eks. *elektroder* til hele den norske elektrokjemiske og elektrometallurgiske industri. Samtlige bedrifters kapasitet utnyttes maksimalt og gir sine interesser større gevinst enn noensinne.

(Forts. i nr. 2.)